

Pavuša Vežić

Ulica Špire Brusine 11
HR - 23000 Zadar
pavusa.vezic1@zd.t-com.hr

Nekrolog / Obituary
UDK / UDC: 929Domijan, M.
DOI: 10.15291/ars.4986

Sa sjećanjem na Miljenka Domijana

In Memory of
Miljenko Domijan

SAŽETAK

Nedavno je u Zadru umro konzervator Miljenko Domijan (1946. – 2025.). Rodio se u Rabu, a veliki dio života proveo u Zadru. Tu je studirao na Filozofskom fakultetu te diplomirao 1972. godine. Zaposlio se tada u Zavodu za zaštitu spomenika kulture. Godine 1977. postao je i ravnateljem te ustanove te potom dva desetljeća upravljao službom zaštite povijesnih spomenika na zadarskom području. Istaknuo se kao dobar suradnik s kolegama u uredu, kao i onima iz različitih stručnih ustanova, a ujedno i s predstavnicima političkih i crkvenih vlasti. Bio je vrstan organizator zaštitnih zahvata, po čemu je zapažen u Ministarstvu kulture Republike Hrvatske te imenovan za glavnog konzervatora. Stoga se radom i životom preselio u Zagreb. Na novoj dužnosti osobito važni bijahu njegovi naponi uloženi u organiziranje popravka i obnova ratom oštećenih i razorenih spomenika u Dalmaciji i Slavoniji. Vrlo dobro je surađivao i sa stručnjacima iz inozemstva, onima s područja čuvanja i obnove kulturne baštine. Uz posao konzervatora povremeno se bavio također muzealskim i pedagoškim radom, a objavljivao je znanstvene i stručne radove. Važan doprinos kulturnoj javnosti dao je izložbama svojih dokumentarnih i umjetničkih fotografija. Za svoj rad stekao je niz domaćih i stranih priznanja.

Ključne riječi: Miljenko Domijan, zaštita, spomenik, baština, konzervator, Zadar

ABSTRACT

Conservator Miljenko Domijan (1946-2025) recently passed away in Zadar. He was born in Rab and spent a large part of his life in Zadar, where he graduated in 1972 from the Faculty of Arts and Social Sciences. He then took a position at the Institute for the Protection of Cultural Monuments. In 1977, he became director of that institution and subsequently managed the heritage protection service in the Zadar region for two decades. He distinguished himself as a good colleague to his office staff and maintained fruitful professional relations with representatives of various professional institutions, as well as political and ecclesiastical authorities. He was an excellent organizer of monument protection, for which he was acknowledged by the Ministry of Culture of the Republic of Croatia and appointed Head Conservator. He moved to Zagreb for both professional and personal reasons. In his new role, particularly important were his efforts invested in organizing the repair and restoration of war-damaged and destroyed monuments in Dalmatia and Slavonia. He collaborated very well with international experts in the field of heritage preservation and restoration. In addition to his work as a conservator, he occasionally engaged in museum and pedagogical work, and published scholarly and professional papers. He made an important contribution to the cultural public through exhibitions of his documentary and artistic photographs. For his work, he received numerous domestic and international recognitions.

Keywords: Miljenko Domijan, monument protection, monuments, heritage, conservator, Zadar

U Zadru je 15. ožujka 2025. godine preminuo Miljenko Domijan, prof. Rođen je u Rabu 24. ožujka 1946. godine. U Rijeci je pohađao Građevinsku tehničku školu – arhitektonski smjer. Zatim je na riječkoj Pedagoškoj akademiji studirao likovne umjetnosti te diplomirao 1967. godine. Potom je u Zadru na Filozofskom fakultetu upisao studijsku grupu: Povijest umjetnosti i Filozofija, te diplomirao 1972. godine. Tada se zaposlio u zadarskom Zavodu za zaštitu spomenika kulture. U Rimu pak, pri ICCROM-ovu Centru za održavanje graditeljskog nasljeđa, pohađao je specijalistički studij i apsolvirao 1976. godine. Na mjesto ravnatelja Zavoda izabran je godinu potom te na toj dužnosti bio približno dva sljedeća desetljeća. Upravljavajući tom ustanovom, osiguravao je dobre mogućnosti za brojne konzervatorske radove te njima iskazivao izrazite organizatorske sposobnosti. Uredno je surađivao s Državnom upravom, odnosno Ministarstvom za kulturu Republike Hrvatske, ujedno i s općinskim upravama u Ninu, Biogradu, Benkovcu i Obrovcu, a uz to i s nadležnim crkvenim vlastima pri radovima na njihovim spomenicima. Primjernu suradnju ostvarivao je također s privrednicima i poduzetnicima, kao i vanjskim suradnicima iz različitih stručnih područja, zaposlenim u specijalističkim ustanovama i poduzećima. No, ponajviše je surađivao s kolegama u Zavodu: konzervatorima, restoratorima i ostalim službenicima. S njima u timu pripremao je i provodio programe zaštite kulturnohistorijskoga i umjetničkog nasljeđa, graditeljskog i pokretnog, na području pravne nadležnosti zadarskog Zavoda. Upravo zbog vrijednih organizatorskih sposobnosti izabran je i za glavnog konzervatora pri Državnoj upravi za zaštitu spomenika. Ranih devedesetih godina pak zaposlio se u tadašnjemu Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture. Potom je u novom ustrojstvu Ministarstva kulture Republike Hrvatske postao pomoćnikom ministra. Uz to, neko je vrijeme i nadalje vodio Zavod u Zadru.

S kolegama u Zavodu pravio je programe zaštitnih zahvata te sudjelovao u njihovom izvođenju. Navest ću one važnije. U Zadru: **samostan Sv. Frane** – uređenje malog klaustera s riznicom do njega na začelnoj strani kompleksa, kao i statičko ojačanje s konzervacijom velikog klaustera uz crkvu Sv. Frane; **crkva Sv. Krševana** – građevinska sanacija zidova bazilike s izgradnjom nove krovne konstrukcije nad njom; **crkva Sv. Lovre** – cjelovito uređenje spomenika; **crkva Sv. Šime** – opsežna konzervatorska istraživanja i uređivanje bazilike; **kapela Sv. Roka** – cjelovito uređenje spomenika te na katu organiziranje restauratorske radionice; **Palača Nassis** – istraživanje i građevinska obnova s revitalizacijom zgrade u cjelini; **Citadela** – opsežna arheološka i konzervatorska istraživanja s prezentacijom srednjovjekovne utvrde u prostoru renesansnog bastiona na gradskim zidinama, a sve u sklopu projekta za izgradnju Doma omladine; **Kapetanova kula** – popravak zidova od ratnih oštećenja i uređenje cjelovite unutrašnjosti spomenika; **Kopnena vrata** – popravak oštećenja građevine od udara granata te konzervacija cijelog oplošja tih vrata; **Raka sv. Šime** – temeljita restauracija pozlaćene srebrne škrinje. U Ninu: **crkva Sv. Ambroza** – istraživanje i obnova cjeline spomenika s izgradnjom krova nad njim; **bivša katedrala Sv. Asela** – uređenje prostora za riznicu i postav zbirke u njoj. U Benkovcu: **Kaštel** – obnova i revitalizacija tvrđave. Na brdu Čokovcu na otoku Pašmanu: obnova cjeline **benediktinskog samostana Sv. Kuzme i Damjana**. U Kraju na Pašmanu: obnova **franjevačkog samostana Sv. Duje**. U Pridragi: **crkva Sv. Martina** – obnova spomenika nakon opsežnih šteta nanesenih crkvi s ratnim granatiranjem, razaranja pročelja i dijelova zida. U Karinu: **franjevački samostan** – rekonstrukcija cjeline u ratu posve razorenog kompleksa. U Krupi: **uređenje crkve i postavljanje riznice u Manastiru Vaznesenja Bogorodičina**.

Za arheološka istraživanja, te opsežne konzervatorske radove i uređenje rano-kršćanske bazilike Sv. Stjepana u Zadru (crkve Sv. Šime), kao i za obnovu crkve Sv. Ambroza u Ninu, Zavod je 1986. godine dobio *Nagradu Slobodne Dalmacije* iz Spli-

1.
Miljenko Domljan (foto: Sergio Gobbo; izvor: MILJENKO DOMIJAN, *Anima et corpus – Foto skitnje* /ur. Segio Gobbo, Tugomir Lukšić/, Zagreb, 2008.)

Miljenko Domljan
(photo: Sergio Gobbo)

ta, a potom i nagradu NIŠRO *Oslobođenje* iz Sarajeva za sveukupnu konzervatorsku djelatnost Zavoda. Potonja nagrada imala je značenje saveznog priznanja za očuvanje kulturnohistorijske baštine na tlu Jugoslavije.

Svojom strukom Miljenko Domljan je radio i na otoku Rabu, svojem užem zavičaju. Tu je u gradu Rabu proveo složene zahvate na obnovi katedrale Sv. Marije Velike kao i na postavljanju riznice u njoj; zatim konzervaciju ostataka samostana Sv. Ivana Evanđelista s očuvanim zvonikom te obrušenom apsidom i zidovima crkve; k tomu zahvate na ostalim zvonnicima i crkvama grada; obnovu crkve Sv. Kristofora s postavom lapidarija u njoj; ali i na crkvama izvan grada, posebno one u benediktinskom samostanu Sv. Petra u Supetarskoj Dragi. Spomenike grada i otoka Raba obradio je u knjizi *Rab – Grad umjetnosti*.

Međutim, kao glavni konzervator pri Ministarstvu bio je i savjetnikom za važne konzervatorske zahvate nakon ratnih razaranja širom Hrvatske. Time je dva desetljeća vodio stručno povjerenstvo za obnovu dubrovačkih spomenika; predsjedavao je i komisijom za obnovu oštećenja na kupoli katedrale u Šibeniku; sudjelovao je u radu ustanova koje su se brinule o konzervatorskim poslovima na području ratom razaranog Podunavlja, njegove baštine, osobito graditeljskog nasljeđa u Iloku i Vukovaru.

U razdoblju od 1997. do 2020. godine Miljenko Domijan je za stručnost i zalaganja dobio niz priznanja, čak petnaest domaćih i stranih nagrada za ukupne radove u organiziranju struke pri čuvanju i održavanju kulturnohistorijske građe u nas, priznanja stečena za zasluge koje je iskazivao prema čuvanju povijesnih spomenika te održavanju života u njima i s njima.

Uz sve spomenuto navodim i napore koje je uložio u muzeološki dobro postavljane riznice: riznicu uz bivšu katedralu Sv. Asela u Ninu, riznicu u katedrali Sv. Marije Velike u Rabu, riznicu uz pravoslavnu crkvu Sv. Nikole u Zadru i riznicu u sklopu Manastira u Krupi. Suradivao je također na postavljanju važnih prigodnih izložbi: *Sjaj zadarskih riznica* u Zagrebu, *Hrvati – vjera, kultura i umjetnost* u Vatikanu, te u Francuskoj: izložba o kraljevskoj porodici Anžuvina, izložba o hrvatskoj renesansi, izložba o srednjovjekovnoj kulturnoj baštini u Hrvatskoj, izložba o brončanom kipu Apoksiomena, skulpturi za koju je ujedno bio glavni koordinator pri restauratorskim radovima, a uz to i stalnoj muzejskoj postavi tog kipa u Malom Lošnju.

Navedene djelatnosti Miljenko Domijan je pratio uz ostalo i sa svojim fotozapisima, osobito zavičajnih krajolika te stranih gradova i pejzaža. Zasebne takve teme obradio je s devet samostalnih izložbi fotografija koje su sabrane i u zasebnoj knjizi: *Od oka k srcu*. Posebno su zanimljive njegove „fotoskitnje” po Armeniji, temi koju je široko obradio u vrijednoj knjizi: *Armenia sacra*.

Valja spomenuti i pedagoški rad Miljenka Domijana. Naime, povremeno je suradivao također s ustanovama visokog školstva u nas, na poslijediplomskim i diplomskim studijima u Zagrebu, Splitu i Zadru. U Zadru je predavao Osnove estetske kulture i Povijest nacionalne umjetnosti na Višoj turističkoj školi, te na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Zaštitu spomenika kulture.

BIBLIOGRAFIJA

Knjige:

1983. *Riznica župne crkve u Ninu*, Stalna izložba crkvene umjetnosti Zadar, Zadar.
2001. *Rab – Grad umjetnosti*, Barbat, Zagreb.
2002. *Croazia – coste e isole*, Giunti, Firenze.
2004. *Rab u srednjem vijeku*, MHAS, vodič br. 21, Split.
2005. *Katedrala Sv. Marije Velike u Rabu*, MHAS, vodič br. 23, Split.
2005. *La cattedrale di Santa Maria Maggiore di Arbe*, MHAS, vodič br. 24, Split.
2020. *Od oka k srcu – Biljezi sjećanja*, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb. (Knjiga je zbirka fotografija s devet izložbi i priloženih eseja deseterice autora koji su svojim štivom popratili kataloge Miljenkovih „fotozapisa”: 1) *Bukovačka priča – fotozapis iz 1974. godine*; 2) *Anima et Corpus – Fotoskitnje*; 3) *Terra Toscana*; 4) *Mare morlacco – more pod Velebitom*; 5) *Kraške ljepotice zadarskog kraja*; 6) *Pariški zapisi i flanerije*; 7) *Lubenice za dušu*; 8) *Anima sacra – armenska sakralna arhitektura od 7. do 15. stoljeća*; 9) *Dvije obale*).
2021. *Armenia sacra – hodočašće sakralnoj arhitekturi*, ArTresor, Zagreb.

Članci u knjigama, časopisima i katalozima izložbi:

1976. Ksenija Radulić, Miljenko Domijan, Zaštita spomenika kulture u Zadru 1954. – 1974., *Zadarska revija*, 2-3.
1983. Crkva Sv. Andrije na Vrgadi nakon posljednjih istraživačkih i konzervatorskih radova, *Starohrvatska prosvjeta*, III/13.
1983. Predgovor, u: Tomislav Marasović, *Zaštita graditeljskog nasljeđa*, Zagreb-Split.
1985. Orden rada sa zlatnim vijencem Vladi Ukrainčiku, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 10-11 (1984. – 1985.)
1989. Baština kao zalag za budućnost baštinika, *Čovjek i prostor*, 5.
1990. Zaštita sakralne baštine zadarskog kraja, u: Miljenko Domijan, Ivo Petricioli, Pavuša Vežić, *Sjaj zadarskih riznica – Sakralna umjetnost na području Zadarske nadbiskupije*, Zagreb.
1992. Ostaci utvrde Sv. Damjana u Barbatu na otoku Rabu, *Diadora*, 14.
1993. Zadar – rat i obnova vječiti usud, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 17.
1996. Rab, u: *Enciklopedija hrvatske umjetnosti*, Zagreb.
1996. Razaranje sakralne baštine u zadarskom zaleđu, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, 28/1.
1999. Obnova graditeljske baštine na području djelovanja Konzervatorskog odjela u Zadru, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 24-25 (1998. – 1999.)
2004. Divan je otok; Otok i jedan grad; Veliki povratak sveca, sve u: *Otok Rab, Biseri Jadrana – Edicija za kulturu putovanja*, (ur. Mario Bošnjak), Fabra, Zagreb.
2004. Dobra i zla kob; Lauda najboljem u baštini; Moći sveca i moć majstorske ruke, sve u: *Zadar, Biseri Jadrana – Edicija za kulturu putovanja*, (ur. Miljenko Majnarić), Fabra, Zagreb.
2005. Predgovor, u: *World heritage sites in Croatia*, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Zagreb.
2006. *Franjevački samostan u Karinu 1993. – 2006.*, (katalog izložbe), Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja, Split.
2006. *Hrvatski Apoksiomen / The Croatian Apoxyomenos*, (katalog izložbe), Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.
2006. T. G. Jackson četvrti put u Hrvatskoj / T. G. Jackson fourth time in Croatia, u: *Sir T. G. Jackson: Hrvatski motivi na crtežima i akvarelima 1882. – 1885. / Croatian motives in drawings and watercolours 1882 – 1885*, (katalog izložbe), Dubrovački muzeji, Dubrovnik.
2008. *Hrvatski Apoksiomen / The Croatian Apoxyomenos*, (katalog izložbe), Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Zagreb.
2009. Predgovor, u: *World heritage sites in Croatia*, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Zagreb.
2011. Vita nuova per il tempio di Augusto – il Museo archeologico di Naron, u: *Restituire la memoria – Atti del convegno internazionale, Aosta, 4 e 5 giugno 2010*, Giunti, Firenze.

2020. Baština kao poticaj, u: *Jerko Rošin – arhitektonski tragovi*, Naklada Bošković, Split.
2023. *Popeh se u San Leo... / Vasi in S. Leo...*, (katalog izložbe), Pučko otvoreno učilište Rab, Rab.

Odličja:

1997. *Pasquale Rotondi*, nagrada Republike Italije za čuvanje baštine u ratnim prilikama
2004. *Godišnja nagrada Vicko Andrić*, nagrada Ministarstva kulture Republike Hrvatske
2005. *Skupna nagrada Vicko Andrić*, nagrada Ministarstva kulture Republike Hrvatske za rad na projektu zaštite antičkoga brončanog kipa Apoksiomena
2006. *Europa nostra*, nagrada Europske unije za obnovu katedrale u Rabu
2007. *Europa nostra*, skupna nagrada za restauraciju brončanog kipa Apoksiomena
2009. *Nagrada grada Dubrovnika* za dugogodišnji rad na čuvanju dubrovačke kulturne baštine
2011. *Nagrada za životno djelo Zadarske županije*
2011. *Godišnja nagrada HAZU* za očuvanje hrvatske kulturne baštine
2013. *Nagrada Vicko Andrić za životno djelo* za očuvanje kulturne baštine Hrvatske
2016. *Orden Danice s likom Marka Marulića*
2016. *Red kneza Branimira s ogrlicom*
2016. *Orden Svetog Save drugog reda*, nagrada Svetog sinoda Srpske pravoslavne Crkve
2017. *Svetozar Pribičević*, nagrada Srpskoga narodnog vijeća u Hrvatskoj za unapređenje hrvatsko-srpskih odnosa
2017. *Nagrada grada Zadra za životno djelo*
2020. *Nagrada za životno djelo grada Obrovca*

